«Sammen om skatten»

Hvordan kan kirkens trosopplæring bidra til trosopplæring i hjemmet?

Av BEATE NES, kateket i Stryn. E-post: beate.nes@stryn.kommune.no

I dåpen gir foreldre, faddere og kirke sammen et felles løfte om å lære barnet å be, bruke Guds ord, og delta i nattverden, så det kan leve og vokse i den kristne tro. Hvordan får vi til dette i en aktiv hverdag? I denne artikkelen handler det om hvordan kirken kan være med på å styrke trosopplæringen hjemme for alle dømte barn, også de som sjelden finner tid til å komme på kirkens arrangement, med eksempler fra arbeidet i Stryn.

TROSOPPLÆRING I KIRKEN OG HJEMME

I «Gud gir, vi deler» kan vi lese:

Familien og hjemmet utgjør de viktigste aktørene for barn og unges oppvekst og utvikling. (...) Det er derfor en viktig oppgave for menigheten å ivareta samarbeid med hjemmet og utruste og motivere til å la kristen tro, verdier og tradisjoner prege livet i familien. (...) Gjennom de ulike tiltakene i trosopplæringen kan foreldre/foresatte, faddere og øvrig familie involveres i planlegging og gjennomføring av tiltak, og inspireres til egenaktivitet for deltakerne i etterkant. (Gud gir, vi deler s 27)

Min erfaring er at mange foreldre gir uttrykk for å være usikre på sin egen rolle i forbindelse med trosopplæring av egne barn. Kanskje har satsingen på den «proffe» trosopplæringen fra kirken, tatt bort noe av frimodigheten til foreldre og besteforeldre? Jeg tror det er tid for å styrke foreldres bevissthet om at den viktige trosopplæringen skjer hjemme, og gi dem selvtillit på at de kan gjøre det. Det vil også være viktig å gi foreldreinspirasjon og praktisk hjelp til hvordan gjøre det.

Hjemmet er barnas viktigste læringsarena for tro de første leveårene, derfor er kirkens oppgave å gi foreldre og foresatte frimodighet til å utvikle sin egen trospraksis; til å skape religiøs identitet og tilhørighet, til å løfte frem de annerledes dagene og stundene og ritualene som løfter fram det hellige, på en måte som språket ikke gjør. (Schøien 2013)

Dette har vi jobbet en del med i trosopplæringen i Stryn de siste årene. Det har fått uttrykk i valg av hobbyaktiviteter på trosopplæringsamlingen, der vi har laget ting barna kan ta med seg hjem og som de kan bruke der. Vi har løftet fram ulike bibelfortellinger, blant annet i en egen serie i menighetsbladet, og etter hvert også som en del av et «skattekart» for de voksne. Vi har også jobbet med å løfte fram det kristne budskapet i høytidene. I Norge står de kristne høytidene fortsatt sterkt, selv om mange kanskje ikke er så bevisst på det kristne innholdet. Vi har forsøkt å være med å hjelpe familiene og finne fram igjen de kristne tradisjonene gjennom trosopplæringsksamlinger, familiegudstjenester og ulike drypp i sosiale medier.

Gjennom å formidle innhold i ulike tradisjoner kan vi inspirere til meningsfull trospraksis. Vi kan støtte og motivere foreldre til å innarbeide vaner der tro praktiseres i hjemmet. I arbeidet med å løfte tradisjonene er det viktig både å gi foreldre tilgang til kunnskap om betydninger, symboler og tradisjoner, og å samtidig løfte fram de ulike tradisjonene og gi rom for ulikt meningsinnhold i de tradisjonene som finnes. (Schøien 2013)

LOKAL TROSOPPLÆRINGSPLAN

I vårt arbeid med å lage trosopplæringsplaner, har vi også jobbet med å lage «slagord» eller en overskrift for det lokale trosopplæringsarbeidet. Dette skulle si noe om et overordnet fokus for arbeidet. I trosopplæringa i Stryn bruker vi «sammen om skatten» som overskrift på arbeidet vårt.

I dette ligger det et fokus på at dette er noe vi er sammen om; kirke, foreldre, faddere og barn. Den sier også noe om hva vi er sammen om. Vi er sammen om skatten. Skatten har her en dobbel betydning. Skatten er den kristne troa og de kristne tradisjonene, og skatten er barna og ungdommene våre.

Vi har pekt ut 5 bærebjelker som vi mener er viktige i trosopplæringen vår.

Disse er:

- Vi leser Bibel sammen.
- Vi synger sammen.
- Vi ber sammen.
- Vi spiser sammen.
- Vi feirer gudstjeneste sammen.

Ikke alle «søylene» får like mye plass hver gang, men de er alle viktige i planlegging og gjennomføring. Målet er å gjøre barna kjent med og fortrolig med ulike måter å være sammen om tro på.

Trosopplæring er ikke noe vi bare gjør i kirken. Gjennom arbeidet vårt ønsker vi som nevnt også å legge til rette for trosopplæring i hjemmet. Vi jobber derfor med å finne tilknytningspunkt til hjemmelivet. Det startet med et fokus på å sende med barna noe hjem fra samlingene som de kan bruke hjemme. Det kan være materiell (bøker osv) som blir delt ut, eller ting de lager og får ta med hjem. Noe som kan hjelpe dem å huske det de har vært med på, og gjerne hjelpe dem til å praktisere tro hjemme. (Konkrete eksempler og mer drøfting av betydningen av disse kommer nedenfor.)

Etter hvert, og særlig det siste året med koronarestriksjoner, har vi også begynt å tenke mer bevisst på om det er måter vi kan oppmuntre/bidra til trosopplæring hjemme på også for de som ikke kommer på samlingene vi inviterer til. Vi har høye dåpstill, og mange foreldre gir uttrykk for at de ønsker at barna skal få trosopplæ-

ring, men i en aktiv hverdag er det ikke alltid rom for de tiltakene som kirken tilbyr.

Vi ønsker altså å være med på å gi verktøy som kan *bygge trospraksis* hjemme både for de som kommer på tiltakene våre, og for de som av ulike grunner ikke kommer, men står som medlemmer hos oss.

TROSOPPLÆRING I PRAKSIS

Som et eksempel på hvordan vi prøver å tenke at det skal være en link mellom trosopplæringstiltak og tro «hjemme», kan vi se på hvordan vi gjennomfører «førsteklasses» her hos oss. Vi gjennomfører det som tre frittstående arrangement. Bestående av disse tre delene:

- 1 Førsteklassesgudstjeneste uka før skolestart
- 2 Førsteklassesklubb en onsdag på høsten
- 3 Førsteklassesklubb en onsdag på våren.

Førsteklasses-gudstjeneste

Den første samlingen er førsteklassesgudstjeneste uka *før* skolestart. Dette er et av de nye tiltakene med stort sett bra oppmøte. Vi opplever at vi møter den spenningen som foreldre (kanskje også besteforeldre) og barn kjenner på knyttet til skolestart.

Førsteklassingene blir invitert til å ta med seg skolesekken sin på førsteklassesgudstjenesten. De får være med og gå inn i kirka i prosesjon, med ranselen på ryggen, før de finner plass i kirkebenken sammen med familien sin. Vi har kombinert førsteklassesgudstjeneste med utdeling av 6-årsbok. Når de kommer fram for å få bok, har de skolesekken med fram, og får legge boka oppi sekken. De får også velge seg en fin glasstein som vi kaller Jesus-stein (en dekorstein), som de kan legge i sekken. Den er ikke magisk, men en påminning om at de har Jesus med i sekken, og om noe f.eks. er litt skummelt, kan de leite den fram og holde den i handa, eller bare vite at den er der. Litt som et gripekors.

Førsteklassesklubb

Når skoleåret er i gang, inviterer vi til «Førsteklassesklubb». Vi har to samlinger. Hos oss er de lagt til onsdag formiddag, for da har førsteklassingene fri fra skolen. De som går på SFO, henter og leverer vi, dersom foreldrene ønsker det. Hit kommer det ikke like mange som på gudstjeneste.

På høstsamlinga har vi samling om Bartimeus. Vi snakker om at Gud bryr seg om han og hjelper han. Som aktivitet får alle tegne selvportrett på sin egen tallerken med porselenstusj. (Tallerkenen kan steikes i stekeovnen, sånn at tegningen blir permanent.) På tallerkenen står det «Skapt av Gud», og «Unik». Det pleier å være en populær aktivitet. Vi tror det er kjekt å få lage sin egen tallerken, og vi får tilbakemeldinger om at de ofte er i bruk hjemme. På den måten har de

med seg en påminning hjem om at de er skapt av Gud, og unike, og et minne om en aktivitet i trosopplæringen.

På vårsamlingen er det historien om skjærtorsdag med fotvask og nattverd som er tema. Vi starter samlingen med å bake boller før vi snakker om og «leker» skjærtorsdag. Vi snakker om at Jesus vasket disiplenes føtter, for å vise hvordan vi skal tjene

hverandre. En annen aktivitet denne dagen, mens bollene hever og steker, er å lage bilde av sin egen hånd. Barna tegner rundt, fargelegger/pynter og klipper ut. Så blir hendene satt i ramme sammen med et vers med tittel «Herre gi meg dine hender» fra sangen «Herre gi meg dine øyne» av Sølvi Helen Hopland. I tillegg til bildet de har laget, får de med seg Kirkens Nødhjelps hefte om å være superhelt i fastetiden, og om hvordan de kan være med å bidra til en bedre verden. De får hjelp til å sette det vi har snakket om på samling, ut i praksis hjemme. Kanskje klarer de også engasjere familien sin?

HVORDAN NÅR VI ALLE DØPTE?

Dåpstallene er fortsatt høye i Norge, selv om de er noe synkende. I dåpssamtale gir mange inntrykk av at de ønsker at barna skal høre til, og bli kjent med den kristne tro. Likevel når kirkens trosopplæring en begrenset andel av de dømte (Birkedal, Austnaberg og Leganger-Krogstad 2017). Det er det sikkert mange ulike grunner

til, men jeg tror en av dem er at våre tilbud kommer i tillegg til alt det andre en småbarnsfamilie skal være med på. Det peker mot at det er klokt å hjelpe familiene til å gi rom for bibelfortellinger og ulike former for trospraksis hjemme. Da kan barna få trosopplæring selv om de ikke rekker å prioritere kirkens trosopplæringstilbud i en hektisk hverdag, og en større andel døpte kan få trosopplæring. Men dersom vi som kirkelige ansatte skal støtte trosopplæring hjemme, må vi legge opp til noe som alle som døver barna sine, kan få til.

For vår del har det siste året med koronarestriksjoner vært en øyeåpner for hvordan vi som kirke også kan være med å legge til rette for trosopplæring hjemme. I forbindelse med pinse hadde vi planlagt å invitere de som går i 2. klasse til bursdagsfest i kirken. Vi bestemte oss for at når barna ikke kunne komme til oss i kirken for å feire bursdag, måtte vi sende dem det som de trengte for å feire kirkens bursdag hjemme. Det resulterte i at alle døpte 2.-klassinger fikk levert hjem en pakke med gelepulver, maler for å lage papirhatter og serpentiner til bursdagsbordet. Med pakken fulgte det noen enkle instruksjer:

- 1 Lag gelé.
- 2 Møt oss på youtube fra ei bursdagspynta kirke. Der skal vi fortelle deg hvorfor kirka har bursdag. (søk på kyrkja i indre Nordfjord)
- 3 Tegn en bursdagstegning til kirka.
- 4 Lag bursdagsfest. Pynt bordet og lag hatter.
- 5 Ta bilde av tegninga og festen og send til oss, eller del i sosiale media.

Det var viktig for oss at dette skulle være lett å gjennomføre for alle, uavhengig av hva slags planer de ellers hadde for pinsa, og at det ikke skulle kreve mye av foreldrene. Vi tenker også at selv om ikke alle ser youtube-filmen vår, og slettes ikke alle sender respons tilbake, har de kanskje fått med seg at pinse er mer enn fri, og at det på et vis er kirkens bursdag. Og kanskje like viktig har de forhåpentligvis hatt en hyggelig stund med familien sin og gelédessert, og det i seg selv har en verdi.

Dette har fått oss til å tenke videre. Hvert år sender vi ut hundrevis av brev med invitasjoner til ulike trosopplæringstiltak. Bør vi ikke benytte sjansen til å gi noen tips om trosopplæring når vi først har deres oppmerksomhet? Noen enkle ideer til ting de kan gjøre hjemme – også til dem som av ulike grunner ikke melder seg på tilbudet i kirka.

OM SKATTEKARTENE – TANKEN BAK

Vi er også i gang med å lage «skattekart for foreldre» (eventuelt også faddere og besteforeldre) med enkle tips til trospraksis hjemme. Et «skattekart» er i denne sammenheng en enkel brosjyre, med tips til trosopplæring hjemme. Vi har valgt å

kalle det skattekart, ettersom trosopplæringen vår har tittel «sammen om skatten», og tanken er at det skal være hjelp til å finne skatten som ligger i troen sammen med barna.

Skattekart for foreldre er tenkt å være en hjelp for foreldre for å drive trosopp- læring hjemme. Med en kobling til det som skjer på trosopplæringssamlingene.

Skattekartet har to oppgaver.

- 1 Gi foreldre en oppdatering på innholdet i trosopplæringen, som hvilke tekster/ historier vi har brukt, hvilke sanger vi har sunget osv.
- 2 Gi foreldre hjelp til å fortsette det vi har startet på, på trosopplæringssamlin- gene. Vi vil gi dem noen spørsmål å snakke om, og oppgaver å gjøre sammen.

Innholdet i «skattekartet» skal gjenspeile innholdet i trosopplæringsplanen. De fem bærebjelkene finner du igjen her, om ikke alle fem hver gang.

Barnet– ei gve

FOR AUGO VRE FLDAR nr 592

T: Elisabeth Moldestad/ M: Ellert Tsse

For augo vre fldar ein
skapardraum seg ut:
eit vakkert lite menneske,
eit bilete av Gud.
Vi ser det og vi kjenner strok
av himmel mot vr hud.

Den draumen fr vi dela,
det rrer oss sj
eit vakkert lite menneske,
og gleder strymer p.
Vi takkar han som andar liv
i alle sine sm.

No ber vi med oss draumen
p skaparen sitt bod,
eit vakkert lite menneske
skal koma fram og f
dei orda og dei dropane
ei tru kan spira fr!

Det strste skal f henda
nr vatn mter hud;
eit vakkert lite menneske
f hyra til hos Gud.
Vi ser det og vi kjenner von
om nde livet ut.

Gratulerer med dpen!

Barnet er i dpen lagt i Guds hender.
Det er elska og tatt imot; det er velsigna av
Gud. Dette gjeld ikkje berre p dpsdagen.
Det er ein rikdom som gjeld livet ut!
Dette m barnet f vite om.

Ved doypfonten gir Gud sitt lfte til barnet.
Guds lfter er at hos ham, og i kyrkjelyden
skal barnet f hjelp til leve med helle seg.
Foreldre, fdrar og kyrkjelyd str saman om
 bre barnet fram for Gud og be for det.

For ta dette ansvaret p alvor har vi som
kyrkje laga ein trosopplringsplan med
tilbod om aktivitetar brna fr vere med p i
ra framover.

Vi har ogs samla nokre tips om
korleis de kan flgje opp denne oppgva
heime:

Innarbeid enkle rutiner til dmes ved mltid og lggetid.

- Lese/ sj bker. Det kan vere ein
barnebibel, 4 rsbka eller andre bker .
Iko.no har mange gode bker til
ulike aldrar.
- Syngje til og med barnet.
- Be, gjerne med legge hendene p barnet.

Bordbn

For maten:

A, du som metter liten fugl
velsign vr mat, Gudf. Amen

Etter maten:

For helse, glede, dagleg brd
vi takkar deg, Gudf! Amen.

Kveldsbn

Kjre Gud, eg har det godt.
Takk for alt som eg har ftt.
Du held av meg, du er hj meg.
Takk at du gr aldri fr meg.
Sj til liten og til stor!
Du m vara far og mor!
Og alle barn p jord.
Amen.

Velsigning

Velsign oss, Gud Fader
Velsign oss, Guds Son
Velsign oss, Guds Heilage Ande
Amen

Nr eg ser din himmel,
eit verk av dine fingrar,
mnen og stjrnene
som du har sett der,
kv er d eit menneske
– at du hugsar p det,
eit menneskebarn
– at du tek deg av det?

Salme 8

NOEN ANDRES GODE IDEER

Det siste ret har jeg ogs lagt merke til at flere andre menigheter arbeider med nye mter styrke trosopplring i hjemmet p. Kanskje er vi flere som har resonnert i liknende baner? Noe av det som har fanget min oppmerksomhet, er for det frste *Trosopplringspodden*, der kirkene i Vgsy/Kinn s langt har laga podcast for adventstid, jul, pske, kristi himmelfart og pinse.¹ En kort podcast p 5–10 min, med sang og fortelling. For det andre har jeg merket meg at Kopervik menighet med «fadderpakke» har hatt fokus p fadderens rolle. De har laget klart et brenett med fire pakker og et hefte, der dpsfamilien velger ut en fadder som fr dette. I pakkene ligger det oppdrag og opplegg som fadderen og barnet skal gjre sammen, rundt rsdagen for dp de fire frste rene. Heftet inneholder forslag til dpsdagsmarkering, forklaringer til oppdragene, invitasjon til trosopplringstiltak med mere. Alle «oppdragene» er koblet til trosopplringstiltakene i menigheten. Slik blir fadderoppgave, trosopplring i hjemmet og trosopplrings-tiltak koblet sammen.

Det tredje jeg vil trekke fram er at mange menigheter srlig det siste ret har delt ut *aktivitetspakker* til barnefamilier som nsker det. Ofte ser det ut til vre en hobbyaktivitet, og evt en bk eller lignende. Disse deles gjerne ut knyttet til hytider, eller til samlinger som har blitt avlyst pga korona. Alle som vil, kan komme innom kirke eller kontor og hente.

¹ Her er et eksempel: https://www.youtube.com/watch?v=sJRi8Jo-yOU&list=PLEfSnG9fvoBDxU98I_zrl5dEU44qslGrc&index=17

SAMMENHENGEN MELLOM TROSOPPLÆRING I KIRKE OG HJEM

Gjennom arbeidet med trosopplæringen har vi vært opptatt av at barna skal få med seg noe hjem fra trosopplæringssamling, for å lage forbindelser mellom kirke og hjem. Gjerne konkrete objekter som Jesus-steinen, frokosttallerkenen de har tegnet på, eller boken de fikk utdelt, men også sanger og bønner som de kan bruke hjemme. På fagspråk, i arbeid med læring og læringsbaner kalles disse grenseobjekter. Grenseobjekter er gjenstander som brukes i ulike sammenhenger eller fellesskap og krysser grensene mellom disse. Bibelen kan være et grenseobjekt mellom trosopplæring og KRLE-undervisning (Leganger-Krogstad 2018).

I arbeidet med å gjøre barn klar for overgangen fra barnehage til skole jobbes det ofte med å finne noen felles historier, sanger, leker/spill osv som alle barna vil kjenne både fra barnehage og skole. Disse grenseobjekter kan gi barn mulighet for aktiv deltakelse i konstruksjonen av sammenhenger.² Det samme vil gjelde for hjem og kirke. Ved å dele ut samme bok til alle barn, eller ved å gjøre hjemmene oppmerksom på hvilke fortellinger, sanger osv barna møter i trosopplæringen, kan vi skape trygghet og gjenkjennbarhet og mulighet for aktiv deltakelse i trosopplæringen.

Trosopplæring i kirke og hjem henger sammen. Vi har ofte telt oppmøtetall, og det er viktig, men kanskje bør vi også bli flinkere til å tenke at vi kan nå familier, også uten at de kommer til oss. Da er trosopplæring i hjemmet en nøkkel.

LITTERATUR

- Birkedal, Erling, Heid Leganger-Krogstad og Hans Austnaberg. 2017. «Kirkelig undervisning – hva nå? Utfordringer med religionsmangfold og lav deltakelse». I: *Prismet* 68 (3) <https://doi.org/10.5617/pri.5553>
- Kirkerådet, Den norske kirke. 2010. *Plan for trosopplæring. Gud gir – vi deler*.
- Leganger-Krogstad, Heid. 2018. *Hvordan foregår bibelundervisningen i trosopplæringen i Den norske kirke?* MF-rapport 4:2018
- Schøien, Kristin Solli. 2013. «Barn trenger røtter og håp». I: Hirsch, Asbjørn (red). 2013. *Barnet i familien og menigheten*. IKO-Forlaget

---

2 Se for eksempel <https://www.trondheim.kommune.no/globalassets/10-bilder-og-filer/01-barnehager/barnehager-h-m/ilabekken-barnehager/handlingsplan3.pdf>